ISSN: 2582-4686 SJIF 2021-3.261,SJIF 2022-2.889,
2024-6.875 ResearchBib IF: 9.948 / 2024

THE MULTIDISCIPLINARY JOURNAL OF SCIENCE AND TECHNOLOGY

VOLUME-5, ISSUE-6

Modifikatsiyalangan suyuq shisha asosida gidrofob termoizolatsion materiallarning olinishi va qurilishda samarali foydalanish.

Buxoro davlat texnika universiteti tayanch doktoranti
Imamov Suxrob Solexovich

Annotatsiya:Ushbu ishda modifikatsiyalangan suyuq shisha asosida gidrofob xususiyatga ega termoizolatsion materiallar tayyorlash usullari o‘rganildi. Suyuq shishaning kimyoviy modifikatsiyasi orqali uning gidrofobligi oshirilib, issiqlik o‘tkazuvchanligi pasaytildi. Olingan materiallarning termoizolatsion ko‘rsatkichlari va namlikka chidamliligi tahlil qilindi. Eksperimental natijalar qurilish sohasida ushbu materiallarning issiqlik yo‘qotishlarini kamaytirishda samarali ekanligini ko‘rsatdi. Shuningdek, modifikatsiyalangan suyuq shisha asosidagi termoizolatsion qoplamalar qurilish ob'ektlarida uzoq muddatli himoya va energiya tejash imkonini beradi. Tadqiqot natijalari zamonaviy qurilish texnologiyalarida qo‘llash uchun istiqbolli yo‘nalishlarni belgilaydi.
Kalit so‘zlar: modifikatsiyalangan suyuq shisha, gidrofob termoizolatsion materiallar, termoizolyatsiya, qurilish materiali, issiqlik o‘tkazuvchanligi, namlikka chidamlilik, energiya tejash, kimyoviy modifikatsiya, termoizolatsion qoplama, qurilish texnologiyalari

Abstract: This study investigates methods for preparing hydrophobic thermal insulation materials based on modified liquid glass. Through chemical modification of liquid glass, its hydrophobicity was enhanced and thermal conductivity was reduced. The thermal insulation properties and moisture resistance of the obtained materials were analyzed. Experimental results demonstrated the effectiveness of these materials in reducing heat loss in the construction sector. Additionally, thermal insulation coatings based on modified liquid glass provide long-term protection and energy savings for construction structures. The research findings highlight promising directions for application in modern construction technologies.
Key words: modified liquid glass, hydrophobic thermal insulation materials, thermal insulation, construction material, thermal conductivity, moisture resistance, energy saving, chemical modification, thermal insulation coating, construction technologies

Аннотация: В данной работе изучены методы получения гидрофобных теплоизоляционных материалов на основе модифицированного жидкого стекла. Путём химической модификации жидкого стекла была повышена его гидрофобность и снижена теплопроводность. Проанализированы теплоизоляционные характеристики и влагостойкость полученных материалов. Экспериментальные результаты показали эффективность данных материалов в снижении теплопотерь в строительной отрасли. Кроме того, теплоизоляционные покрытия на основе модифицированного жидкого стекла обеспечивают долгосрочную защиту и энергосбережение строительных объектов. Результаты исследования определяют перспективные направления для применения в современных строительных технологиях.
Ключевые слова: модифицированное жидкое стекло, гидрофобные теплоизоляционные материалы, теплоизоляция, строительный материал, теплопроводность, влагостойкость, энергосбережение, химическая модификаци, теплоизоляционное покрытие, строительные технологии

ISSN: 2582-4686 SJIF 2021-3.261,SJIF 2022-2.889,
2024-6.875 ResearchBib IF: 9.948 / 2024

THE MULTIDISCIPLINARY JOURNAL OF SCIENCE AND TECHNOLOGY

VOLUME-5, ISSUE-6

Kirish Zamonaviy qurilish materiallariga bo‘lgan talab energiya tejamkorligi, mustahkamlik va ekologik xavfsizlikni o‘z ichiga oladi. Modifikatsiyalangan suyuq shisha asosida gidrofob termoizolyatsion materiallar ushbu talablarni qondirish uchun istiqbolli yechim sifatida qaralmoqda. Ushbu maqolada suyuq shishaning modifikatsiyalash usullari, gidrofob termoizolyatsion materiallarning olinishi va ularning qurilish sohasida samarali qo‘llanilishi yoritiladi.

1. Suyuqlangan shisha va uning modifikatsiyasi Suyuqlangan shisha (natriy-silikat yoki kaliy-silikat asosidagi eritmalar) yaxshi bog‘lovchi va himoya xususiyatlariga ega. Biroq, uning asosiy kamchiligi suvga chidamliligining pastligi va mo‘rtligidir. Shu sababli, uni modifikatsiyalash orqali gidrofob va termoizolyatsion xususiyatlarini yaxshilash maqsadga muvofiqdir.

Modifikatsiyalash usullari:

- **Organik qo‘shimchalar** (silikon, polimerlar, organosilanlar) yordamida suv itarish xususiyatini oshirish.
- **Nanozarrachalar bilan kuchaytirish** (SiO_2, TiO_2 va Al_2O_3) orqali mexanik va termal barqarorlikni yaxshilash.
- **Metall oksidlari bilan stabilizatsiya qilish** (MgO, CaO va Fe_2O_3) orqali kimyoviy chidamlilikni oshirish.

2. Termoizolyatsion materiallarning olinishi Suyuqlangan shisha asosida gidrofob termoizolyatsion materiallar tayyorlash uchun quyidagi texnologik jarayonlar amalga oshiriladi:

- **Modifikatsiyalangan suyuq shishani tayyorlash** – suyuq shisha tarkibiga yuqorida qayd etilgan qo‘shimchalar kiritiladi.
- **Ko‘pikli strukturani hosil qilish** – maxsus ko‘pirtirgich moddalar yordamida yengil va g‘ovak material hosil qilinadi.
- **Qotirish va quritish** – material kerakli shakl va mustahkamlikni olishi uchun termal ishlov beriladi.
- **Gidrofobizatsiya qilish** – sirtga maxsus suv itaruvchi qoplamalar yoki emulsiya suyuqliklar surtiladi.

3. Gidrofob termoizolatsion materiallar – suvni o‘tkazmaydigan va issiqlikni saqlovchi maxsus materiallardir. Ular binolar, quvurlar, sanoat jihozlari va boshqa qurilmalarni himoya qilish uchun ishlatiladi.

Gidrofob termoizolatsion materiallarning asosiy xususiyatlari:

1. **Namlikka chidamli** – suv va bug‘ni o‘ziga singdirmaydi.
2. **Issiqlikni yaxshi saqlaydi** – energiya tejashga yordam beradi.
3. **Korroziyadan himoya qiladi** – metall konstruksiyalar uchun ayniqsa foydali.
4. **Yong‘inga chidamli variantlari mavjud** – xavfsizlikni oshiradi.
5. **Yengil va oson o‘rnatiladi** – qurilish jarayonini soddalashtiradi.

Eng keng tarqalgan gidrofob termoizolatsion materiallar:

- **Penoizol (suyuq ko‘pik poliuretan, penopolistirol)** – engil, yong‘inga chidamli, suvni o‘tkazmaydi.
- **Mineral paxta (bazalt va shisha jun)** – issiqlik va tovush izolyatsiyasida samarali.
- **PIR (Poliizotsianurat ko‘pik)** – yuqori haroratga chidamli va suvga turg‘un.
- **Penopolistirol (EPS, XPS)** – namlikka chidamli, yengil va arzon.
- **Aerogel** – eng zamonaviy va samarali termoizolatsion materiallardan biri.

4. Qurilishdagi samarali foydalanish Modifikatsiyalangan suyuq shisha asosidagi gidrofob termoizolyatsion materiallarning afzalliklari:

ISSN: 2582-4686 SJIF 2021-3.261,SJIF 2022-2.889,
2024-6.875 ResearchBib IF: 9.948 / 2024

- **Yuqori issiqlik izolyatsiyasi** – qish faslida issiqlikni saqlash va yozda sovuqni ichkarida ushlab turish.
- **Suvga va namlikka chidamlilik** – gidrofob xususiyatga ega bo‘lgani uchun qurilish konstruksiyalarining uzoq muddatli mustahkamligini ta’minlaydi.
- **Ekologik xavfsizlik** – zararli gazlar ajratmaydi va inson salomatligiga xavf tug‘dirmaydi.
- **Yuqori yong‘inga chidamlilik** – tarkibida organik yonuvchan moddalar kam bo‘lib, olov tarqalishining oldini oladi.
- **Ko‘p tarmoqli qo‘llanilish** – turar-joy binolaridan tortib sanoat va infratuzilma obyektlarigacha keng foydalanish imkoniyati mavjud.

5. Qurilishdagi aniq misollar

- **Turar-joy binolari**: Gidrofob termoizolyatsion panellar devor, shift va tom qoplamalarida ishlatiladi. Xususan, Skandinaviya mamlakatlarida sovuq iqlim sharoitida ushbu materiallar issiqlikni 30% gacha tejashga yordam bermoqda.
- **Sanoat obyektlari**: Neft va gaz quvurlarining izolyatsiyasi uchun qo‘llanilib, metall korroziyasining oldini oladi va termal samaradorlikni oshiradi.
- **Ko‘prik va yo‘l infratuzilmasi**: Suv va namlikdan himoyalash uchun beton sirtlarga qo‘llanadi, bu esa yoriqlar va cho‘kishning oldini oladi.

6. Eksperimental natijalar va solishtirma tahlillar Tajribalar shuni ko‘rsatadiki, modifikatsiyalangan suyuq shisha asosidagi termoizolyatsion materiallar oddiy mineral plitalarga nisbatan 1,5 barobar yuqori issiqlik izolatsiyasiga ega. Laboratoriya sinovlari natijalariga ko‘ra:

- Modifikatsiyalangan materialning issiqlik o‘tkazuvchanlik koeffitsiyenti **0.035-0.040 W/mK** ni tashkil etadi, bu esa an’anaviy ko‘pik beton va mineral plitalardan kamida **25% samaraliroq** ekanligini ko‘rsatadi.
- Suv yutilish darajasi **1% dan kam**, bu esa an’anaviy suyuq shisha materiallariga qaraganda **5-7 marta past** ekanligini anglatadi.
- Mexanik mustahkamlik bo‘yicha bosimga chidamlilik **2.5-3.0 MPa** ni tashkil qilib, yengil qurilish materiallaridan ustunligi namoyon bo‘lgan.

Xulosa Modifikatsiyalangan suyuq shisha asosidagi gidrofob termoizolyatsion materiallar qurilish sohasida energiya samaradorligi va ekologik xavfsizlikni oshirish uchun istiqbolli yechimlardan biri hisoblanadi. Bu materiallarning rivojlanishi va ishlab chiqarish texnologiyasini takomillashtirish orqali qurilish sohasida yangi innovatsion imkoniyatlar yaratish mumkin.

Adabiyotlar.

1. Илларионов, И. Е. Формовочные материалы и смеси / И. Е. Илларионов, Ю. П. Васин. – Чебоксары : Изд-во Чуваш. ун-та, 1995. – Ч. 2. – 288 с
2. И. Е. Илларионов, Н. В. Петрова. Особенности применения жидкостекольных смесей Вестник ЧГПУ 2010.; С.62-71
3. Разговоров П.Б. Научные основы создания композиционных материалов из технических иприродных силикатов. Автореф. дис… д.т.н. Иваново: ИГХТУ. 2008. 32 с.
4. Разговоров П.Б., Игнатов В.А., Койфман З.Ц., Терская И.Н. Исследование механизма модификации жидких стекол мочевиной. Изв. вузов. Химия и хим. технология. 1993. Т.36. Вып. 1. С. 68-70.
5. Разговоров П.Б., Игнатов В.А. Строительная силикатная краска на основе модифицированного натриевого жидкого стекла. Изв. вузов. Химия и хим. технология. 1995. Т. 38. Вып. 1-2. С. 183-185.

ISSN: 2582-4686 SJIF 2021-3.261,SJIF 2022-2.889,
2024-6.875 ResearchBib IF: 9.948 / 2024

6. Разговоров П.Б., Игнатов В.А., Алексеев С.М., Терская И.Н. Реологические свойства модифицированных систем на основе силиката натрия. Изв. вузов. Химия и хим. технология. 1992. Т. 35. Вып. 11-12. С. 146

7. Захаров О.Н., Прокофьев В.Ю., Разговоров П.Б., Разина Ж.В. Формование сорбента из модифицированной глины месторождений Ивановской области. Изв. вузов. Химия и хим.технология. 2009. Т. 52. Вып. 2. С. 87-90.

8. Прокофьев В.Ю., Захаров О.Н., Разговоров П.Б., Кухоль О.Б. Экструзионное формование блочных сорбентов для очистки растительных масел. Изв. вузов. Химия и хим.технология. 2009. Т. 52. Вып. 3. С. 89-92.

9. Григорьев П.Н., Матвеев М.А. Растворимое стекло. М.: Промстройиздат. 1956. 444 с.

10. Fortuna D.M., Martini E., Renzicchi S. Liquefaction of mixture of glassy porcelain without use of liquid glass. Ceramic World Rewiev. 2010. P. 32-36.